Theresia Gosch

Arbuștii fructiferi
cultivare și îngrijire

Oradea, 2014

Cuprins

Introducere 6
O mică gustare 6
De ce nu poate fi căpșuna o bacă? 6
Valorificarea producției 8
Albastrul afinelor și vișiniul murelor 9
Formarea plantelor de cultură 9
Ameliorarea 9
Proaspete, din piață 11

Arbuștii cu fruct de tip bacă 12
Cele mai frecvente fructe 12
Căpșunul 12
Zmeurul 17
Murul 19
Coacăzul 21
Agrișul 24
Afinul negru 26
Afinul cu fructe mari sau afinul american (cranberry) 29
Socul 31
Arbuști fructiferi deosebiți 34
Hibridul zmeur-mur 34
Hibridul coacăz-agriș 34
Afinul de munte 34
Cireșele de pământ 35
Murul arctic 35
Mutațiile 35
Scurtă descriere a arbuștilor fructiferi 36

Cultivarea arbuștilor fructiferi 38
Arbuștii fructiferi în grădină 38
Trăirile naturii 38
Arbuștii fructiferi ca plante ornamentale 40
Într-o ordine strictă sau cât mai natural 40
Garduri vii, separatoare 40
Pergole, pereți 40
Combinații de plante 41
Plante solitare 42
Acoperitoare de sol, borduri între straturi 42
Cordon vertical, spalier 42
Cerințele față de locul de cultură 43
Microclimatul 43
Alegerea plantelor 44
Plantele la container 44
Plantele cu balot de pământ 45
Plantele cu rădăcini libere 45

Cuprins

Plantarea 46
Momentul plantării 46
Pregătirea solului 46
Înainte de plantare 47
Plantarea propriu-zisă 47
După plantare 48
Lucrările de întreținere și îngrijire 49
Tăierile 49
Fertilizarea 49
Cele mai importante elemente nutritive 49
Compostul 51
Mulciul 52
Irigarea 52
Protejarea solului 53
Protecția împotriva înghețului 53
Bolile și dăunătorii 54
Prevenirea substituie tratamentul 54
Echilibrul ecologic 54
Produsele biologice de protecție 55
Bolile și dăunătorii polifagi 55
Bolile și dăunătorii căpșunului 56
Pătările 57
Bolile și dăunătorii zmeurului 58
Bolile și dăunătorii murului 59
Bolile și dăunătorii coacăzului roșu, negru și ai hibridului coacăz-agriș (josta) 59
Bolile și dăunătorii agrișului 61
Bolile și dăunătorii afinului negru 61
Afinul cu fructe mari sau afinul american (cranberry) 63
Bolile și dăunătorii socului 63
Înmulțirea arbuștilor fructiferi 64
Butașii verzi sau butașii de frunză 64
Butașii lignificați 65
Marcotajul 66

Despărțirea tufelor 66
Despărțirea lăstarilor 67
Butașii de rădăcină 68
Metode deosebite de înmulțire 68
Arbuștii fructiferi în ghivece și pe terase 69
Cerințele caracteristice 69
Recipientele potrivite 70

Corect și sănătos alături de arbuștii fructiferi 72
Vitaminele 74
Vitamina A 74
Complexul de vitamine B 74
Vitamina C 75
Vitamina D 75
Vitamina E 75
Vitamina K 76
Substanțele minerale 76
Fierul (Fe) 76
Potasiul (K) 76
Calciul (Ca) 77
Magneziul (Mg) 77
Fosforul (P) 77
Produșii secundari ai metabolismului plantelor 77
Flavonoidele și alți fenoli 77
Carotenoizii 78
Substanțele de balast 78
Grădina – farmacia de acasă 79
Ceaiuri, sucuri de fructe și altele 79
Conservarea producției 80
Vara din borcane 80

Sarcinile anuale ale grădinarilor 82
Primăvara 84
Vara 86
Toamna 88
Iarna 88

Introducere

În urmă cu mai bine de zece mii de ani, roadele arbuștilor fructiferi reprezentau un deliciu pentru vânătorul și culegătorul acelor timpuri. În zilele noastre situația s-a simplificat. Datorită metodelor de cultivare moderne și a importurilor, fructele pot fi consumate în stare proaspătă pe tot parcursul anului. Odată cu trecerea anilor au apărut numeroase varietăți și soiuri, iar popularitatea acestor fructe este în continuă creștere.

O mică gustare

De ce nu poate fi căpșuna o bacă?

Conform clasificării botanice, nu toate fructele sunt de tip bacă. Fructele de tip bacă se caracterizează prin faptul că la coacere pericarpul devine gros și cărnos, are pielița subțire, nu se deschide la maturitate, iar miezul conține mai multe semințe, care – spre

deosebire de cele ale sâmburoaselor (cireșele) – nu sunt înconjurate de niciun fel de înveliș protector.

Printre multe altele, afinul negru, coacăzul și agrișul au fruct de tip bacă. În cazul sâmburoaselor (cireș, vișin, piersic, prun), sămânța este adăpostită de un înveliș protector dur suplimentar, care provine din endocarpul fructului, deci din pulpa interioară ce s-a sclerificat, urmat de partea cărnoasă propriu-zisă. La nucifere (nuc, migdal, alun) predomină aproape în totalitate învelișul protector, lemnos și fibros. Fruct de tip bacă mai au și tomatele, ardeiul, iedera. În limbajul comun (și în cel de specialitate) căpșuna nu este o bacă, ci un fruct fals, format din îngroșarea receptaculului floral, în care sunt îngropate fructele propriu-zise. Din punct de vedere botanic, nici fructele murului și zmeurului nu sunt bace, ele făcând parte din grupa sâmburoaselor.

Fructul, format din mai multe drupeole așezate în jurul unui receptacul mic, conic, se desprinde la maturitate. Fiecare drupeolă conține o sămânță.

După această scurtă prezentare botanică, precizăm faptul că în această carte sunt tratate doar acele specii al căror fruct poate fi considerat o bacă.

Valorificarea producției

Începuturile

Arbuștii fructiferi au fost cunoscuți, iar fructele lor erau folosite ca hrană de către omul primitiv încă din epoca de piatră. În Siberia, preparatele din aceste fructe erau păstrate în peșteri cu gheață, iar pe teritoriul Danemarcei de astăzi merișoarele erau folosite la prepararea băuturilor.

Grădini regale

Arbuștii fructiferi erau nelipsiți din grădinile englezești ale secolului XIII, în vremea regelui Edward (1272-1307). Introducerea în cultură a avut loc spre sfârșitul Evului Mediu (anii 1500) și este strâns legată de

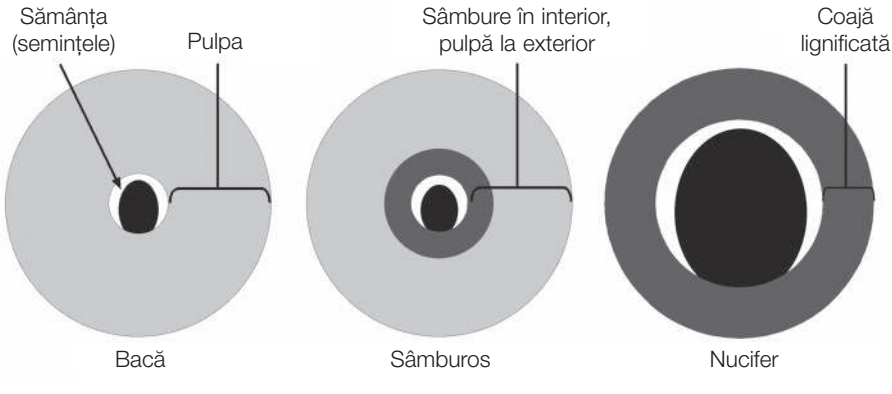

Fruct de tip bacă, sâmburos sau nucifer? Secțiunea prin fruct ne va lămuri

grădinile mănăstirilor. Inițial au fost utilizați ca plante medicinale, după care au servit ca materie primă pentru prepararea băuturilor și a parfumurilor. La curțile regale prezența arbuștilor fructiferi era un semn de bunăstare și lux, pe când pentru popor aceștia aveau doar un rol curativ.

Albastrul afinelor și vișiniul murelor

Strămoșii noștri au descoperit cu ușurință faptul că aceste plante pot fi utilizate ca și coloranți. Analizând picturile rupestre, dar și desenele corporale sau țesăturile specifice diferitelor popoare, putem remarca – pe lângă oxizii metalici anorganici – și prezența coloranților naturali obținuți din plante. Din paleta de culori nu pot lipsi fructele bacifere care, datorită conținutului mare de flavonoide, sunt folosite cu succes la obținerea nuanțelor de albastru și galben.

Formarea plantelor de cultură

Cu mii de ani în urmă, omul primitiv a început să cultive primele plante pentru alimentația proprie, determinând indirect mari schimbări în lumea animalelor și plantelor. De la început omul a fost implicat (indirect) în evoluția plantelor și introducerea lor în cultură, deoarece a ales, înmulțit și cultivat doar exemplarele care corespundeau cerințelor lui.

Ameliorarea

Datorită dorinței de a obține specii cât mai valoroase, în timp lumea s-a îmbogățit cu mii de soiuri noi, iar procesul de ameliorare continuă. La început lucrările de ameliorare se limitau doar la selectarea, încrucișarea dirijată și folosirea mutațiilor genetice. Treptat, au apărut metode de ameliorare moderne mult mai eficiente.

Recolte bogate

Scopul ameliorării plantelor nu s-a schimbat și este acela de a obține soiuri și hibrizi noi superiori calitativ celor existenți, soiuri și hibrizi capabili de a susține aprovizionarea, sănătatea și nivelul de trai al populației. Condiția acceptării și omologării soiurilor noi este ca acestea să se deosebească de cele deja existente prin cel puțin un caracter important. De multe ori, la plantele decorative este suficientă o schimbare a dimensiunii sau culorii florilor, însă în cazul fructelor și legumelor cultivarurile noi trebuie să fie nu doar

Festivități, manifestări
Arbuștii fructiferi au devenit foarte populari, având o mare importanță economică, adeseori devenind principalii protagoniști ai multor festivaluri, îndeosebi în zonele în care au un rol important în viața localnicilor. Există regiuni care au devenit cunoscute și populare datorită unor specii de arbuști fructiferi, ceea ce prezintă importanță și din punct de vedere economic. Adeseori atracția principală a festivalurilor este căpșuna, „regina arbuștilor fructiferi". În Ungaria, în Tahitótfalu, are loc un festival dedicat căpșunilor. Scopul festivalului este promovarea acestui fruct.

diferite, ci și gustoase (de exemplu, fructe mai mari, mai plăcute la gust), fapt ce îngreunează munca ameliorătorilor. Dacă în urma încrucișării rezultă ceva promițător, pasul următor este selectarea semințelor. Apoi semințele se seamănă, iar generația nou obținută se selectează din nou, păstrându-se doar exemplarele care corespund scopului propus. Dintre acestea, doar o mică parte (una, două bucăți) corespunde ca material genetic pentru un soi nou. În prezent, munca ameliorătorului a fost mult ușurată datorită metodelor moderne și materialului parental bine ales. Un mare avantaj îl constituie selectarea direcționată a părinților universali, ale căror gene li se vor transmite descendenților.

Un proces de lungă durată
Obținerea unui soi nou este un proces de lungă durată, putând trece chiar decenii până la apariția unui soi nou pe piață. Această muncă lungă și anevoioasă poate fi îndeplinită (printr-o selecție a materialului genetic) doar de specialiști buni, îndemânatici, cunoscători ai biologiei și geneticii plantelor.

Calitatea fructelor
În încercarea de a aprovisiona piața cu fructe și legume proaspete pe tot parcursul anului s-au creat soiuri cu perioada de vegetație diferită (timpurii sau târzii), metode diferite de cultivare (cultura timpurie sau târzie), iar pe lângă acestea, din țările cu climat cald sau din emisfera sudică se aduc fructe și legume proaspete. Teoretic, avem astfel acces la fructe proaspete în fiecare zi. În schimb, de foarte multe ori calitatea fructelor poate fi afectată de durata lungă a transportului.
Este bine de știut că aceste fructe (pentru a rezista la transport) nu se culeg la coacerea deplină; se recomandă atenție la cumpărarea lor pe timpul iernii. Trebuie să ne